

SAVONIA

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
KULTTUURIALA

SELLONSOITON DIDAKTIIKKAA ALOITTELEVALLE OPETTAJALLE

TEKIJÄ:

Saara Hopia

Koulutusala Kulttuuriala			
Koulutusohjelma/Tutkinto-ohjelma Musiikkipedagogin tutkinto-ohjelma			
Työn tekijä Saara Hopia			
Työn nimi Sellon soiton didaktiikkaa aloittelevalle opettajalle			
Päiväys	17.5.2019	Sivumäärä/Liitteet	24/4
Ohjaaja(t) Hanna Turunen			
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t)			
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyössä <i>Sellonsoiton didaktiikkaa aloittelevalle opettajalle</i> tutkitaan sellonsoiton alkeisopetuksen sisältöjä kyselytutkimuksen avulla. Työssä tarkastellaan musiikin didaktiikkaa, sellonsoiton osa-alueita ja erilaisia jo olemassa olevia sellonsoiton opetusmenetelmiä sekä oppimateriaaleja. Näiden tarkastelun ja kyselytutkimuksen tuloksena tekijä tuotti toimintaohjeen aloittelevalle sellonsoiton opettajalle sellonsoiton alkeisopetukseen.</p> <p>Opinnäytetyössä käytettiin lähteenä useita erilaisia sellonsoiton alkeisoppaita, joita hyödynnettiin toimintaohjeen kokoamisessa. Sellonsoiton didaktiikkaan ja sen eri osa-alueisiin sekä opetusmenetelmiin perehtymiseen käytettiin alan kirjallisuutta sekä ajankohtaisia internetlähteitä. Kyselytutkimus tehtiin Webropol-ohjelmaa hyödyntäen ja sen kohderyhmänä olivat sellonsoiton opettajat eri puolilta Suomea. Kyselytutkimusaineisto on koottu taulukoiden muotoon opinnäytetyöraporttiin.</p> <p>Kyselytutkimuksella saatiin kerättyä lisätietoa ja materiaalia sellonsoiton alkeisopetuksesta. Tulosten pohjalta tekijä kokosi toimintaohjeen aloittelevalle sellonsoiton opettajalle. Perehtyminen materiaaleihin sekä kyselytutkimus toivat tekijälle uusia ideoita ja näkökulmia alkeisopetuksen toteuttamiseen. Opinnäytetyötä voivat hyödyntää myös sellonsoiton opettajiksi kouluttautuvat ja toimintaohje voi selkeyttää sellonsoiton opettamisen aloittamista.</p>			
<p>Avainsanat didaktiikka, musiikkipedagogiikka, opettajuus, opetusmenetelmät, oppimateriaalit, kyselytutkimus, Kodály-menetelmä, sello, Suzuki-menetelmä</p>			

Field of Study Culture			
Degree Programme Degree Programme in Music			
Author(s) Saara Hopia			
Title of Thesis Cello didactics for a beginning teacher			
Date	17.5.2019	Pages/Appendices	24/4
Supervisor(s) Hanna Turunen			
Client Organisation /Partners			
<p>Abstract</p> <p>“Cello didactics for a beginning teacher” is a thesis which studies elementary teaching of the cello with the help of a questionnaire. The thesis also consist of music didactics, instrumental skills and a research of existing teaching methods and materials. With these the author produced an elementary cello teaching instructions for a beginning cello teacher.</p> <p>The thesis utilized multiple elementary cello teaching materials as resource. Literature and current Internet sources were used in order to get familiar with the music didactics of the cello, instrumental skills and teaching methods. The questionnaire was done with Webropol-program and its target group was cello teachers around Finland. The results of the questionnaire are compiled into charts in the report.</p> <p>The questionnaire provided a lot of information and material on the elementary teaching of the cello. With the results the author produced a comprehensive elementary cello teaching instructions for a beginning cello teacher. Becoming familiar with the teaching materials and conducting a questionnaire survey brought the author new ideas and perspective about elementary teaching. The thesis can benefit upcoming cello teachers and the instructions can clarify elementary cello teaching methods in the future.</p>			
<p>Keywords</p> <p>didactics, music pedagogy, teaching, teaching method, teaching material, questionnaire survey, Kodály-method, cello, Suzuki-method</p>			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	SELLONSOITON OPETTAMISESTA.....	6
2.1	Didaktiikan määritelmä musiikissa	6
2.2	Sellonsoiton osa-alueet	7
2.3	Sellonsoiton opetusmenetelmiä	8
2.3.1	Suzuki-menetelmästä	8
2.3.2	Kodály-metodista	9
2.3.3	Colour Strings-metodista	10
2.4	Alkeisoppaiden vertailua	10
3	KYSELYTUTKIMUS SELLONSOITON ALKEISOPETUKSEN SISÄLLÖISTÄ JA KÄYTÄNNÖISTÄ ..	14
3.1	Kyselyn lähtökohdat ja tavoitteet	14
3.2	Kohderyhmä	15
3.3	Kyselyn toteuttaminen.....	15
3.4	Aineiston analyysi ja eettisyys.....	16
4	KYSELYN TULOKSET	16
4.1	Kyselyyn vastanneiden taustatiedot.....	16
4.2	Vastaukset avoimiin ja monivalintakysymyksiin	18
4.3	Ohjelmistoon liittyvät kysymykset ja opetuksen apumenetelmät.....	20
4.4	Muut alkeisopetukseen liittyvät asiat	21
5	TOIMINTAOHJE SELLONSOITON ALKEISOPETUKSEN ALOITTAMISEEN	22
6	YHTEENVETO/POHDINTA.....	23
	LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT	24
	LIITTEET	26

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössäni *Sellonsoiton didaktiikkaa aloittelevalle opettajalle* tarkastelen sellonsoiton alkeisopetusta kyselytutkimuksen avulla ja kokoan sen pohjalta pienimuotoisen toimintaohjeen aloittelevalle sellonsoiton opettajalle. Ammattiopiskelijana ja pedagogiksi valmistuvana minulla on toki olemassa tietynlainen näkemys siitä, mitä sellonsoiton opettajalta vaaditaan, mutta mielestäni käsitykseni sellonsoiton perusteiden opettamisesta käytännössä on vielä osin pirstaleinen. Siksi haluan opinnäytetyöprosessini aikana etsiä lisätietoa erilaisista musiikin opetusmenetelmistä ja niiden avulla tarkastella sitä, millainen sellonsoiton opettaja haluan olla. Opinnäytetyön tavoitteena on, että tulevaisuudessa sitä voivat hyödyntää muutkin sellonsoiton opettajiksi kouluttautuvat. Keksinkin opinnäytetyöni aiheen alun perin itse, mutta sain sen rajaukseen ja toteutustapaan apua opinnäytetyönohjaajaltani Hanna Turuselta. Olen rajannut opinnäytetyöni siten, että se painottuu alkeisopetuksen näkökulmaan.

Luvussa 2 avaavani työssäni keskeisimpiä käsitteitä, joita ovat musiikin didaktiikka, sellonsoiton osa-alueet sekä erilaiset sellonsoiton opetusmenetelmät. Musiikin didaktiikka koostuu keinoista, joihin liittyvät mm. ammattitaito, instrumentin opettajan työn ja tehtävien luonne, soittamisen harjoittelun ohjaaminen, kehon hallinta ja soittamisen taidon opettaminen. Sellonsoiton eri osa-alueita ovat mm. luontevan soittotavan löytäminen, jousitekniikka, soittoasento, nuotinluku, soittimen äänenmuodostus ja artikulointi sekä sävelpuhtaus ja sointi. Tarkastelen myös muutamia sellonsoitonopetusmenetelmiä, joita ovat Suzuki, Kodály ja Colour Strings. Lisäksi vertailen erilaisia sellonsoiton alkeisoppimateriaaleja.

Kolmannessa ja neljännessä luvussa tuon esille kyselytutkimuksen lähtökohdat, tavoitteet ja kyselyn tekemisen eri vaiheet ja kokoan kyselyn tulokset taulukkoja apuna käyttäen. Kyselyn kohderyhmänä olivat sellonsoiton opettajat eri puolilta Suomea ja toteutin kyselyn sähköisesti Webropol-ohjelmalla. Kyselyn tavoitteena oli koota tietoa tämän hetkisestä sellonsoiton alkeisopetuksesta. Kyselyssä oli sekä monivalinta- että avoimia kysymyksiä, joilla sain monipuolisesti tietoa vastaajilta. Viidenteen lukuun olen tiivistänyt kyselytutkimustulosten ja muiden lähteiden pohjalta ohjeistuksen, josta löytyvät tärkeimmät seikat, jotka kannattaa aloittelevana opettajana sellonsoiton alkeisopetuksessa huomioida.

Ennako-oletukseni sellon soittamisen perustaidoista on, että jokainen sellisti tulee palaamaan soittamisen alkeiden kehittämiseen paremmaksi yhä uudestaan iästä riippumatta. Sen jälkeen voi taas ikään kuin rakentaa päälle lisää uutta. Mitä paremmin osaa alkeet, sitä helpompaa myös kaikki muu on. Tämän takia valitsin opinnäytetyöni aiheeksi sellonsoiton alkeisopetuksen ja uskon, että työstäni on apua niin minulle itselleni, kuin muillekin aloitteleville sellonsoiton opettajille.

2 SELLONSOITON OPETTAMISESTA

2.1 Didaktiikan määritelmä musiikissa

Didaktiikka eli opetusoppi sisältää erilaisia opetuksellisia keinoja, joiden avulla pyritään toteuttamaan opettajan tai opetushallituksen ennalta suunniteltuja tavoitteita. Musiikissa didaktiikka ilmenee yhtä lailla suunnitelmallisena vuorovaikutuksena oppilaan ja opettajan välillä. Tavoitteena on saada luotua oppilaaseen eheyttävä vaikutus, joka edistää kokonaisvaltaista oppimista. Tätä edesauttaa myös lasten kehityskausien huomioiminen musiikin opetuksessa. (Ruokonen 2016, 21-23, 43-46.) Instrumentinopettaja oppilaan kokonaisvaltaisen muusikkouden kehittäjänä (2013) -artikkelin mukaan instrumentin perusopetuksessa tavoitteena on oppilaslähtöisyys. Tämä tarkoittaa sitä, että opettajan tulisi muokata opetustapansa kunkin oppilaan kykyjen kehittämistä vaatimalla tavalla.

Soitonopettajan ammattitaidon taustalla ovat valmiudet instrumentin hyvästä hallinnasta, pitkäjänteisestä harjoittelusta ja luovuuden ilmaisusta musiikissa. Kyseiset asiat ovat myös niitä, joita pidetään instrumentin opetuksen tärkeimpinä tavoitteina. Jatkuva itsensä refleктоiminen ja muusikkouden kehittäminen helpottavat myös työskentelyä oppilaiden kanssa. Mitä enemmän opettajalla on opetustyökaluja, sitä monipuolisemmin hän pystyy tarjoamaan erilaisille oppilaille vaihtoehtoja oppia soittamaan. (Juntunen, Nikkanen ja Westerlund 2013, 155-156.)

Instrumentin opettajan työhön sisältyy soittotaidon opettamisen lisäksi tärkeänä osana mm. vuorovaikutus oppilaan kanssa. Opettajan tehtävänä onkin luoda turvallinen ja lämmin ilmapiiri soittotunneille, jotta oppilaan olisi mielekästä niillä käydä. Vaikka musiikin opetuksessa hyödynnetään yhä mestari-kisälli -ajatteluun perustuvaa mallioppimista, niin sen rinnalle on tullut paljon uusia näkökulmia ja menetelmiä soitonopiskelusta. Tietoisuus erilaisten oppijoiden opetusmetodeista, harjoittelun ohjaamisesta, ergonomiasta, psyyken harjoittamisesta ja musiikin terveyttä edistävästä vaikutuksista kuuluvat myös olennaisesti opettajan työnkuvaan musiikkikasvattajana. Pelkkä soittoteknisten taitojen ja oikean soittoasennon opettaminen ei siis riitä, vaan opettajan tehtävänä on kasvattaa oppilaitaan ymmärtämään musiikkiin ja soittamiseen liittyviä asioita laajemmasta näkökulmasta. Siksi tulkintaan ja luovaan ilmaisuun kannustaminen pitäisi olla mukana instrumentin opetuksessa alusta lähtien. (Juntunen ym. 2013, 157-158.)

Soiton harjoittelun ohjaaminen ja erilaisten harjoittelutapojen käyminen soittotunneilla on tärkeää, koska suurin osa soittamisesta tapahtuu soittotuntien ulkopuolella. Olennaista on myös huomioida harjoittelun määrä sopivaksi oppilaan elämän tilanteen mukaan esim. onko kyseessä lapsi, nuori, vai aikuinen. Sekä soittoharrastuksen alussa, että sen aikana on hyödyllistä käydä oppilaan kanssa keskustelua siitä, mitkä ovat hänen odotuksensa ja tavoitteensa soiton suhteen. (Juntunen ym. 2013, 160-161.)

Kehon hallinnan opettaminen soitonopetuksessa on yksi merkittävimmistä asioista esim. soiton kuormittavuuden vuoksi. Tämän vuoksi opetukseen olisi hyvä sisältyä rentouden löytämistä sekä soittoasennon, että liikeratojen muodostamisessa. Mitä paremmin oppilas kykenee hallitsemaan kehoaan,

sitä luontevampaa soittamisesta tulee. Opettajan vastuulla on myös muistuttaa oppilaalleen soittoasennosta ja sitä kautta auttaa oppilasta löytämään mahdollisimman ergonominen soittoasento. (Juntunen ym. 2013, 161-164.)

Musiikissa taidon opettamisella tarkoitetaan teknisten asioiden opettamista, joita voidaan kehittää esim. kertausharjoituksilla. Taidon opettamisessa keskeisintä on saada opeteltava asia lihasmuistiin, jonka jälkeen soittoliike automatisoituu ja sujuu sitä tietoisesti ajattelematta. Etenkin lasten kanssa työskennellessä opettajan tulee olla tietoinen esim. motoriiikan kehitysvaiheista, sillä ne määrittelevät pitkälti sen, millaisten asioiden opetteleminen on sillä hetkellä kannattavaa. (Juntunen ym. 2013, 167-168.)

2.2 Sellonsoiton osa-alueet

Suomen musiikkioppilaitosten liiton (SML 2005 a) sellonsoiton perustason tasosuoritusten ja arvioinnin perusteissa annetaan suosituksia siitä, mitä sellonsoiton alkeisopetukseen tulisi sisältyä. Tavoitteena on, että oppilas löytää luontevan soittotavan, oppii lukemaan helppoa nuottitekstiä, harjoittelun peruselementtejä, soittimensa äänenmuodostusta ja artikulointia sekä tarkkailemaan sävelpuhuttoutta ja sointia. Suosituksissa edellytetään opettajaa antamaan valmiudet myös seuraaviin jousitekniisiin asioihin: *detaché*, *legato*, *martelé*, koko jousen hallinta, jousen nopeuden vaihtelu ja kielenvaihdot sekä vasemman käden soittotekniikkaan. Muita sellonsoiton opettamisessa huomioitavia asioita ovat mm. valmiudet musiikilliseen ilmaisuun ja rakenteiden hahmottamiseen, uusien sävellysten oppimiseen, ulkoa soittamiseen ja kuulonvaraiseen oppimiseen sekä ohjaus esiintymistilanteisiin, yhteismusisointiin ja instrumentin huoltoon. SML:n sellonsoiton perustason tasosuoritusten kriteerit ovat työn liitteinä (ks. liite 1). Sellonsoiton alkeisopetukseen kuuluu tietyt opeteltavat perusasiat, jotka ovat pääpiirteittäin samanlaisia opettajasta riippumatta.

Sellonsoiton opiskelu aloitetaan tyyppillisesti soittimeen tutustumisella: nimetään soittimen ja jousen eri osat ja kokeillaan, millaisia erilaisia ääniä sellostaa voi saada aikaan. On myös tärkeää käydä läpi, miten soitinta tulee ylipäättään kohdella esim. sellon ja jousen ottaminen ja laittaminen koteloon, jousen kiristäminen, löysääminen sekä hartsaaminen.

Soittoasennon läpikäyminen on seuraava vaihe. Opettajan tulee kiinnittää etenkin alussa paljon huomiota, mikä on oikeanlainen ja ergonominen soittoasento. Peruslähtökohtana luontevalle soittoasennolle toimii mahdollisimman luonnollinen rangan ja lantion keskiasento, tällöin vartalon tukilihakset toimivat oikealla tavalla. Opettajan tietämys sekä soittoasentoa ylläpitävistä lihaksista ja niistä lihaksista, jotka ovat toiminnassa soittaessa auttavat oppilasta soittotaidon etenemisessä. Soittoasennon tarkkailun ohella opettajan tulisi pitää huolta oppilaan soittotauoista sekä mahdollisista alkua- ja loppuverryttelyistä tai venyttelyistä. (Juntunen ym. 2013, 164-165)

Jokaisella soittotunnilla käydään uusien asioiden opettelemisen lisäksi läpi, miten ja minkä verran oppilaan kannattaa harjoitella. Etenkin alkuvaiheessa kannattaa mieluummin harjoitella useana päivänä lyhyen aikaa, kuin pitkiä aikoja muutamana päivänä. Lyhyissä pätkissä on nimittäin helpompaa harjoitella keskittyen ajatuksella. Lisäksi asiat pysyvät tuoreempina mielessä, kun harjoittelee useampana päivänä. Monet aloittavat yhteismusisoinnin oppilaan kanssa jo heti alkuvaiheessa, sillä se tekee alkuvaiheen yksinkertaisimmatkin harjoituskappaleet kuulostamaan mielenkiintoisemmilta ja oppilas oppii samalla heti tekemään yhteistyötä toisen soittajan kanssa. Improvisoimisen tarkoituksena on herätellä oppilaan omaa luovuutta ja heittäytymistä. Esiintymiskäytännöt opetellaan oppilaan kanssa viimeistään siinä vaiheessa, kun ensimmäinen esiintyminen tulee ajankohtaiseksi.

Jokaisessa sellonsoiton opetussuuntauksessa ja -menetelmässä käsitellään sellonsoiton osa-alueita hiukan eri järjestyksessä. Siksi kaikkien opettajien on tutustuttava mielestään kiinnostavimpiin ja toimivimpiin tapoihin työskennellä ja yhdistää mieltymyksensä yhdeksi kokonaisuudeksi. Tutustuin opinnäytetyöprosessini aikana sellonsoiton eri opetusmenetelmiin ja niiden pohjalta laadittuihin alkeismateriaaleihin. SML:n sivuilla tutustuin sellonsoiton ohjelmistoluetteloon ja asteikkoliitteeseen (ks. liite 2.) Jokaisessa opetussuuntauksessa on mielestäni hyviä puolia, eivätkä ne loppujen lopuksi eroa kovin paljon toisistaan: asiat ovat pääpiirteissään samat, opetusjärjestys vain vaihtelee.

2.3 Sellonsoiton opetusmenetelmiä

2.3.1 Suzuki-menetelmästä

Japanilaisen tri Shinichi Suzukin kehittämä Suzuki-menetelmä ("Äidinkielen" menetelmä) perustuu Suzukin oivallukseen siitä, että jokaisella lapsella on mahdollisuus oppia soittamaan instrumenttia yhtä sujuvasti, kuin osaa äidinkieltään. Suzukin filosofisen ajatuksen taustalla on myös kasvattaa ja kehittää lapsia henkisesti hyvinvoiviksi ihmisiksi.

Mäkisen opinnäytetyössä Matkalla opettajasta Suzuki-opettajaksi kerrottiin hyvin tiivistetysti, mitä Suzuki-menetelmän opetuksen olennaisimpiin piirteisiin kuuluu:

1. Musiikin kuunteleminen päivittäin mahdollisimman nuorena, jotta lapsen musikaalisuus kuuntelemisen osalta ja sen hyödyntämisestä myöhemmin käytäntöön kehittyisi.
2. Opetus voidaan aloittaa jo 3-vuotiaana, jolloin lapsen herkkyyys oppia uusia asioita on muutoinkin luontaista.
3. Vanhempien kannustava osallistuminen lapsen soiton kehittymiseen on erittäin tärkeää sekä soittotunneilla, että kotona.
4. Soitonopetus perustuu pitkälti toistoihin ja matkimiseen. Lisäksi soitettuja kappaleita soitetaan vielä useita kertoja sen jälkeen, kun ne on opittu.

5. Oppilas osallistuu yksityisten soittotuntien ohella ryhmätunneihin, joista lapsi saa vertaistukea ja oppii soittamaan pienestä pitäen ryhmässä.
6. Opetustilanteissa on myönteinen ja kannustava ilmapiiri, joissa lapsen oma mielenkiinto soittamiseen herätetään ilman pakottamista.
7. Nuottien opetteleminen tulee ajankohtaiseksi siinä vaiheessa, kun lapsi on oppinut kunnolla puhumaan ja lukemaan.

(Mäkinen 2010, 6)

Vaikka Suzuki-menetelmällä on myös toinen lisänimi Lahjakkuuskasvatus, se ei kuitenkaan tarkoita sitä, että Suzuki olisi ajatellut lahjakkuuden olevan perinnöllistä. Sen sijaan Suzuki uskoi, että lahjakkuutta voi kehittää ja oikeanlaisen ympäristön vaikutuksella lapsesta voi tulla oppimisen ohella lahjakas. (Helkala-Koivisto, 2000, 7.) Haluan myös korostaa sitä, että Suzuki uskoi todella jokaisella ihmisellä olevan syntyessään valmiudet kehittyä taitavaksi muusikoksi. Kyse on vain siitä, osaako opettaja hyödyntää nämä valmiudet oikealla tavalla.

2.3.2 Kodály-metodista

Kodály-metodin opetustavat pohjautuvat viiteen pääperiaatteeseen:

1. Musiikin tulisi olla olennainen osa koulutusta.
2. Musiikin koulutuksen tulisi perustua ensisijaisesti laulun opettamiseen.
3. Kansanlaulut ovat tärkeä osa oppimateriaaleja.
4. Nuottien lukemisessa on tarkoitus harjoittaa kuulemista sisäisesti, mikä tarkoittaa taitoa kuulla päänsä sisällä, miltä nuotin pitäisi kuulostaa ennen kuin on soittanut tai kuunnellut kappaletta.
5. Relatiivisen solmisaation, eli käsimerkkien käyttäminen opetuksen tukena (ks.)

(Király 2012, 29, 39)

Kodály-metodiin liittyy myös olennaisesti ajatus opettajan taitojen kehittämisestä. Kodályn mukaan hyvän muusikon ominaisuuksiin kuuluu hyvin koulutettu korva, (musiikillinen) älykkyys, sydän ja kädet. Kaikkia näitä ominaisuuksia tulisi kehittää niin, että ne ovat tasapainossa toistensa kanssa.

(Király 2012, 33)

Kodályn yksi tärkeimmistä tavoitteista oli saada juurrutettua viisi tärkeää ajatusta musiikin kouluttamisen sisällöistä kouluihin. Nämä ovat:

1. Nuotinlukutaidon opettaminen
2. Laulun omaksuminen perustaksi musiikin koulutuksessa.
3. Musiikinopiskelun aloittaminen mahdollisimman nuorena.
4. Kansanlaulut toimivat perustana musiikin omaksumiselle
5. Opetusmateriaalin tulisi olla tarpeeksi laadukasta musiikinopetusta varten.

(Király 2012, 57-60)

Lisää tietoa aiheesta löytyy kirjasta: Computer-Aided Ear-training A Contemporary Approach to Kodály`s Music Educational Philosophy.

2.3.3 Colour Strings-metodista

Colour Strings-metodi on Géza ja Csaba Szilvayn veljesten kehittämä instrumenttien alkeisopetusmenetelmä, joka perustuu Zoltán Kodály'n musiikkikasvatusfilosofiaan. Ideologiassa olennaista on, että lapsen musikaalisuuden kehittyminen toimii sopuinnussa soittotekniikan ja tunnemaailman kanssa.

Colour Strings-metodissa tärkeässä osassa ovat muskarilaulut, jotka löytyvät myös soiton alkeisoppi-materiaalista. Kappaleet opetellaan aluksi värillisten nuottien ja symbolien avulla. Colour Strings-metodin tavoitteena on kehittää erityisesti lasten sisäisen kuulemisen kykyä, eli taitoa osata kuulla mielessään se, minkä näkee nuottikuvasta ja päinvastoin. (Ruokonen 2016, 135-136) Mikäli kiinnostuit Colour Strings-menetelmästä enemmänkin, niin lisätietoa löytyy mm. kirjasta Esi- ja alkuopetuksen – Musiikin Didaktiikka.

2.4 Alkeisoppaiden vertailua

Opinnäytetyössäni tärkeänä osana oli tutustua sellonsoiton alkeismateriaaleihin. Valitsin tarkastelun kohteiksi seuraavat alkeismateriaalit: Kathy ja David Blackwellin *Cello Time Joggers a first book of very easy pieces for cello*, Arto Noraksen *Sellokoulu I*, Csaba Szilvayn *Cello ABC*, Hanna-Maija Salon ja Anne Silvennoisen *Vivo sello ja Shinichi Suzukin Suzuki cello school volume 1*. Tarkastelen opinnäytetyössäni tarkoituksella varsin erilaisia ja eri aikakaudella tehtyjä sellokouluvihkoja, koska mielestäni oli mielenkiintoista nähdä, miten materiaalit ovat muuttuneet.

Jo ennen vertailua ennako-oletuksenani oli, että jokaisessa sellokoulussa on omat etunsa. Olen myös huomannut, että opettajilla on erilaisia mieltymyksiä sen suhteen, missä järjestyksessä sellonsoiton alkeita tulisi opettajaa ja mitä materiaalia he käyttävät. Alkeismateriaaliin tutustumisen tarkoituksena oli saada niiden sisällöstä lisää tietoa ja löytää opetuskäyttöni sopivia materiaaleja. Lisäksi vertailun jälkeen minun oli helpompi laatia kysymykset kyselyä varten.

Arto Noraksen *Sellokoulu I* ansioksi nostan sen, että siinä on kuvia soitto- ja jousikäden asennoista eri kulmista katsottuna. Yllätyin muutenkin siitä, että vaikka *Sellokoulu I* on verrattain vanha teos, oli siinä selitetty monet asiat todella selkeästi. Tekijä muistuttaa kuitenkin hiukan humoristiseen sävyyn alkutekstissä opettajaa käyttämään teoksen rinnalla myös muuta soitettavaa, jotta harjoitteet eivät olisi liian tylsiä. Olen samaa mieltä siitä, ettei opettaja saisi turvautua vain yhteen nuottimateriaaliin. Sen sijaan pitäisi etsiä oppilaalle useita sopivia vaihtoehtoja. Musiikilliset termit tulevat *Sellokoulu I*:ssä oppilaalle heti tutuiksi. Tutustuessani tähän materiaaliin mieleeni tuli, ettei lasten kykyjä tässä teoksessa ainakaan aliarvioida. Mielestäni Noraksen materiaaliin kannattaa kuitenkin suhtautua hieman varauksella, sillä opetustapojen ilmaisut ovat nykykäsitysten mukaan vanhanaikaisia. Huvittava esimerkki oli mm. kohta, jossa oli kuva käden asennosta ja kuvatekstissä luki väärin. Vastaavia kohtia löytyi pitkin matkaa, mutta se lähinnä osoittaa vain sen, että kyseinen teos on oman aikansa tuotos.

Csaba Szilvayn *Cello ABC*:ssä kuvamateriaalia sellon kaulasta ja sen hahmottamisesta värien ja kuvien keinon on luonnollisesti paljon, sillä siinä asiat opetetaan Colour Strings -menetelmän mukaisesti. Ilokseni *Cello ABC* osoittautui selkeäksi kokonaisuudeksi, vaikka en alussa tiennyt Colour Strings -menetelmästä juuri mitään. *Cello ABC* sisältää suuret määrät kuvia, jotka todella mielestäni puhuivat puolestaan. Toisin sanoen ei haitannut, vaikka tekstiä oli niukasti. Asia, joka todella kiinnitti huomioni *Cello ABC*:ssä oli se, että vihko haastaa oppilaan lisäksi myös opettajaa ajattelemaan eri tavalla. Lisäksi nuottimateriaalissa on tehtäviä oppilaan ohella myös opettajalle.

Hanna-Maija Salon ja Anne Silvennoisen tekemä *Vivo sello* perustuu Kodaly-metodin käyttöön sellon alkeisopetuksessa. (Kts. s. 11 Kodály-metodista). Mielestäni alle kouluikäisen kanssa *Vivo sello* toimii, sillä siinä on paljon leikkimielisiä tehtäviä oppilaalle. Teoksen ohjelmisto koostuu muskarilauluista, jotka ovat sopivan helppoja kappaleita alkeisoppilaille. Verrattuna muihin sellovihkoihin *Vivo sellossa* opetettavat asiat eivät paikoitellen edenneet mielestäni yhtä järjestelmällisesti ja joissakin kohdissa selitykset harjoiteltavasta asiasta löytyivät vasta monen sivun päästä. Tämä oli oikeastaan ainut minua hämmentävä puoli. Muutoin *Vivo sellossa* tuodaan mielestäni hyvin esille, mikä on kunkin soitettavan harjoituksen tarkoitus ja materiaaleissa kannustetaan alusta asti oppilasta tutustumaan musiikinteorian, säveltämisen ja improvisoimisen saloihin.

Kathy ja David Blackwellin *Cello Time Joggers a first book of very easy pieces for cello* sisältää nimensä mukaisesti hyvin helppoja, mutta mielestäni hauskan kuuloisia kappaleita alkeisoppilaille. Vihkon alussa opetellaan kielet ja päästään sen jälkeen heti soittamisen maailmaan. Hyvä lisä oppilaan nuottien hahmottamisen avuksi on tässä teoksessa kaava nuottien ja taukojen pituuksista. (Kuva esimerkki) Etuna muihin vihkoihin verrattuna *Cello Time Joggersissa* on myös se, että se sisältää säännöllisin väliajoin yhteismusisointimateriaaleja. Lisäksi materiaalissa olevat ohjeet ovat hyvin selkeitä ja sen mukana on cd-levy, joka sisältää soittoesimerkit kappaleista pianosäestyksen kera.

Shinichi Suzukin *Suzuki cello school volume 1* alussa on selostus oppilaalle, opettajalle ja vanhemmalle vihkon käyttötarkoituksesta. Lisänä alussa on vielä kohdennettu teksti opettajalle ja vanhemmalle neljä neuvoa siitä, mitä opetuksen tulisi sisältää. Vapaasti suomennettuna tekstissä lukee näin: 1. Lasten tulisi kuunnella suositeltuja nauhoituksia joka päivä kotona, jotta musikaalinen herkkyys kehittyisi. 2. Tonalisaation eli kauniin äänen tuottamisen opetteleminen soittimesta tunnilla ja kotona. 3. Jatkuva huomion kiinnittäminen sävelpuhtauteen sekä oikeanlaiseen soitto- ja jousikäden asentoon. 4. Vanhempien ja opettajien tulisi motivoida lapsia niin, että he nauttivat harjoittelusta oikealla tavalla kotona. ("1. Children should listen to the reference recordings every day at home to develop musical sensitivity. Rapid progress depends on listening. 2. Tonalization, or the production of a beautiful tone, should be stressed in the lesson and at home. 3. Constant attention should be given to accurate intonation, correct posture, and the proper bow hold. 4. Parents and teachers should strive to motivate children so they will enjoy practising correctly at home.") Tämän jälkeen teoksessa edetään suoraan soittamisen maailmaan erilaisten soittoharjoitusten ja kappaleiden kautta. Mielestäni Suzukin nuottimateriaalien ansioksi voi nostaa erityisesti sen, että se sisältää paljon sopivan haasteellisia kappaleita, jotka soveltuvat perusalkeisopetusohjelmistoon ja erityisesti siihen vaiheeseen, jolloin oppilas hallitsee jo jonkin verran soittamisen alkeita.

Mikään tutustumistani vihkoista ei yksinään noussut parhaimmaksi. Lähtökohtaisesti olen joka tapauksessa sitä mieltä, että on hyvä, jos opettajalla on useita vaihtoehtomateriaaleja, joiden pohjalta lähteä opettamaan sellonsoiton alkeita. Todellisuutta on kuitenkin se, että käyttämäni opetusmateriaali määräytyy lopulta oppilaan mukaan. Huomion arvoista oli myös, että lähes kaikissa nuottimateriaaleissa tekijät suosittelivat opettajaa käyttämään lisänä muita opetusmateriaaleja.

Tämän hetkisen tutustumiseni perusteella voisin käyttää opetuksessani helposti kaikkia muita vaihtoehtoja, paitsi *Suzuki cello school volume 1*- ja *Colour Strings*-vihkoja. Molemmat vaativat nimittäin enemmän perehtymistä kyseisiin menetelmiin. Toki molemmista pystyy saamaan ideoita siihen, millaisia apukeinoja voi sellonsoiton tueksi ottaa. Esimerkiksi värien käyttäminen nuottien ja sellon kielien hahmottamisessa voi olla suureksi avuksi aloittelevalle oppilaalle. Suzuki-menetelmän opetuksen ihanteissa on puolestaan paljon sellaisia asioita, joita koen tärkeiksi sellonsoiton opetuksessa.

TAULUKKO 1. Vertailua sellonsoiton alkeisoppimateriaaleista

Oppimateriaali sisältää	Vivo sello	Cello Time	Sellokoulu I	Suzuki volume 1	Cello ABC
kuvia soitto-asennosta	Yhden	Ei	Kyllä, useita eri kuvakulmista	Ei	Ei
kuvan jousikäden asennosta	Ei	Ei	Kyllä	Ei	Ei
kuva sellostä, johon sijoitettu kielet ja sormien paikat	Ei	Ei	Kyllä, useita	Kyllä	Kyllä
asteikkoharjoituksia	Kyllä (C- ja F-duuri)	Kyllä (G, D, C-duurit, kolmi-sointuineen)	Kyllä (F, C, G-duurit)	Kyllä (G, D-duurit)	Ei
sormitukset (1,2, 3,4)	Kyllä	Ei	Kyllä	Kyllä	Tavallaan
sormitukset (1,3,4)	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Tavallaan
kirjoitustehtäviä oppilaalle	Kyllä	Ainakin yhden	Ei	Ei	Kyllä
opastuksen sellon poisottamiseen kotelosta	Kyllä	Ei	Ei	Ei	Ei
jousen osat	Kyllä	Ei	Kyllä	Ei	Ei
kurotusharjoituksia	Kyllä	Ei	Kyllä	Kyllä	Ei
rytmien ja taukojen selitys yhdistetty	Yhdessä kohti	Kyllä	Kyllä	Ei	Kyllä
yhteismusisointikappaleita	Kyllä	Kyllä	Ei	Tavallaan	Tavallaan
Kielten yhdistäminen väreihin	Ei	Ei	Ei	Ei	Kyllä
Veto- ja työntöjousi selitetty	Kyllä	Kyllä	Ei suoranaisesti	Ei	Kyllä
muita musiikkilisiä termejä selitetty	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Tavallaan	Tavallaan

3 KYSELYTUTKIMUS SELLONSOITON ALKEISOPETUKSEN SISÄLLÖISTÄ JA KÄYTÄNNÖISTÄ

3.1 Kyselyn lähtökohdat ja tavoitteet

Kyselyn tarkoituksena oli kartoittaa käytännöntietoa sellonsoiton opetuksesta. Tavoitteenani oli saada vastauksia sellonsoiton alkeisopetusta koskeviin kysymyksiin ja sitä kautta vahvistaa näkemyksiäni opettajuudestani. Rajasin kyselyn alkeisopetukseen, eli käsittämään pääasiassa ensimmäisen vuoden opintoja, sillä halusin selvittää, millaisia asioita siihen kuuluu. Mielenkiintoni kohdistui mm. sellon soittotekniikkaan, alkeisohjelmistoon ja opetuksen apumenetelmiin. Otin selvää myös, millä tavalla soittotunneilla käydään läpi musiikin teoriaa, virittämistä, sellon huoltamista ja yhteismusisointia. Nämä asiat ovat niitä, jotka mietityttivät minua sellonsoiton alkeisopetuksessa. Tulevana opettajana en kokenut tietäväni niiden opettamisesta tarpeeksi. Tavoitteenani oli saada tietoa siitä, miten ja missä vaiheessa opettajat kokevat näiden asioiden opettamisen ajankohtaiseksi.

Alussa perehdyin yleiseen kyselyiden tekemistä koskevaan kirjallisuuteen ja valitsin itselleni sopivan kyselyntoteuttamistavan. Käytin kyselyssäni sekä kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusmenetelmää, että kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmään (Tuomi ja Sarajärvi 2013, 150). Käytännössä kysely koostui siis sekä monivalinta- että avoimista kysymyksistä. Lisänä monivalintakysymyksissä vastaajilla oli mahdollisuus täydentää vastaustaan, mikäli he kokivat valmiista vaihtoehdoista puuttuvan jotakin. Aineiston keruumenetelmänä päädyin käyttämään Savonialla käytössä olevaa Webropol-ohjelmaa, jonka käytön opettelin kyselyn tekemisvaiheessa. Webropol on kyselyiden tekemistä varten suunniteltu työkalu, joka toimii apuna kyselyntekemisvaiheesta vastausten analysoimiseen asti. Kyselyiden laatiminen ja niihin vastaaminen tapahtuu verkon välityksellä. Kyselyn linkki lähetetään usein vastaajille sähköpostiin, jonka jälkeen vastaukset tallentuvat automaattisesti Webropolin tietokantaan. Aineistoa pääsee käsittelemään siinä vaiheessa, kun kysely on sulkeutunut. (Heikkilä 2014, 66–67.)

Laadin kyselyn syys-lokakuun 2018 välisenä aikana ja lähetin kyselyn 16.11.2018 sähköpostilla, joka sisälsi saatetekstin sekä linkin kyselyyn (ks. liite 3). Saateteksti kyselylle on työn liitteenä (ks. liite 4). Kyselyni ajankohta asettui siinä mielessä mielenkiintoiseen hetkeen, koska opetushallitus oli päättänyt 20.9.2017 Taiteen perusopetuksen uusista opetussuunnitelmien perusteista. Musiikkioppilaitosten opettajat joutuivat siis pohtimaan osittain uusiksi sitä, mitä musiikin opetukseen kuuluu ja miten sitä on mielekästä toteuttaa. Opetussuunnitelman perusteiden mukaan taiteen perusopetuksen tarkoituksena on saada erityisesti lapset ja nuoret harrastamaan taiteenaloja läpi elämän sekä tarjota valmiudet ammattiosaamiseen. Tavoitteena on myös kannustaa oppilaita luovaan itseilmaisuun ja yhteistyöhön kansainvälisesti eri taiteenalan rajojen yli. Uudessa opetussuunnitelmassa keskeisin muutos on entistä oppilaslähtöisempi opettamistapa, jossa painotetaan mm. moniarvoisuutta, omaehtoista ilmaisua, tulkintaa ja arvoja. Tarkoituksena on tukea oppilaiden osallisuuden ja identiteetin vahvistumista sekä kulttuurisen ja luovan ajattelun kehittymistä. (Opetushallitus 2017, 10)

3.2 Kohderyhmä

Valitsin kohderyhmäksi sellonsoiton opettajia, joilla tiesin olevan kokemusta sellonsoiton alkeiden opettamisesta edes jonkin verran. Pää tarkoitukseni oli koota tietoa erilaisista alkeisopetustavoista ja -ohjelmistoista, ei niinkään vertailla niitä. Tämän vuoksi halusin kyselyni kohderyhmään kuuluvan sellonsoiton opettajia, joilla tiesin olevan erilaisia opetustapoja ja koulutustaustaa. Lähetin kyselyn yhteensä 11 opettajalle, jotta saisin riittävästi vastauksia ja vaihtelua niihin. Toisaalta halusin rajoittaa vastaajien määrää, ettei kyselystä tulisi liian laaja.

Suurin osa kyselyyn osallistujista oli sellonsoiton opettajia, joita tunsin tai tiesin nimeltä ennestään. Lähetin kyselyn tarkoituksella näille tietyille ihmisille, koska arvelin vastausmäärän olevan huomattavasti suurempi siihen verrattuna, että olisin lähettänyt kyselyn täysin tuntemattomille ihmisille. Samalla pystyin myös haarukoimaan sopivan ikäjakauman. Vastaajista löytyy siis aloittelevien sellonsoitonopettajien lisäksi kokeneita ja lähellä eläkeikää olevia. Näin yritin saada kyselyssäni kuuluviin monen ikäisten opettajien mielipiteitä ja opetustapoja.

3.3 Kyselyn toteuttaminen

Kysymysten keksiminen ei ollut vaikeaa, mutta muotoilussa oli haasteita, koska en ollut aikaisemmin laatinut vastaavaa kyselyä. Pohdin esimerkiksi sitä, miten saada kyselyyn osallistujilta vastauksia ilman, että johdattelen liikaa. Halusin kuitenkin saada esiin erilaisia mielipiteitä. Jouduin myös pohtimaan ja rajaamaan alkeisopetuksen käsitettä. Alkeisopetus voidaan nähdä laajemmassa tai suppeammassa kontekstissa. Omassa kyselyssäni rajasin alkeisopetuksen käsittämään ensimmäisen vuoden opintoja. Näin pyrin vastauksien selkeyteen.

Kyselyyn vastattiin anonymisti, sillä vastaajien henkilöllisyydellään ei tässä kyselyssä ollut merkitystä, ja ajattelin, että näin saan avoimempia vastauksia. Sain apua kysymysten muotoiluun opinäytetyöni ohjaajalta sekä eräältä sellonsoiton opettajalta. Näin varmistin, että kyselyssä käyttämäni sanamuodot olivat varmasti ymmärrettäviä. Ennen virallisen kyselyn lähettämistä lähetin muutaman koekyselyn varmistaakseni, että kaikki toimii tekniikan osalta niin kuin pitää.

Kyselyn aikataulutuksessa ei ollut ongelmia, sillä sain laadittua sen valmiiksi suunnitellun aikataulun mukaisesti ja kyselyyn osallistuneet vastasivat annetussa ajassa. Lähetin siis kyselyitä yhteensä 11 ja 10 niistä vastattiin. Olin tyytyväinen vastausten määrään.

3.4 Aineiston analyysi ja eettisyys

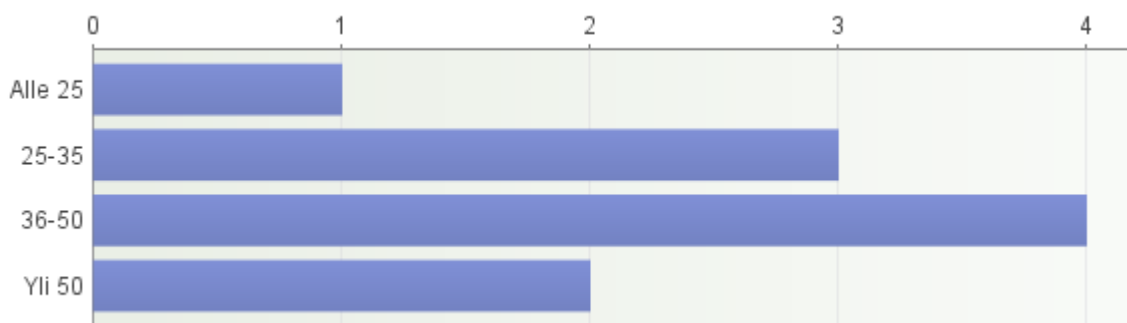
Kyselyn tulosten analysoiminen alkoi siitä, että luin vastaukset huolella läpi ja kirjasin ylös huomioita, joita aineistosta heräsi. Sen jälkeen tein alustavan yhteenvedon aineiston sisällön kokonaisuudesta. Webropol-ohjelma helpotti kyselyn purkamista huomattavasti, sillä ohjelma laati minulle kaikista vastauksista anonyymin kaavion, jonka tallensin vielä erikseen Word-tiedostoon. Webropol-kaavion pohjalta analysoin tulokset tarkemmin ja kirjoitin ne auki ensin käsin vihkoon ja myöhemmin koneelle. Noudatin kyselyn purkamisessa aineistolähtöistä sisällönanalyysia, johon kuuluu kolme eri vaihetta; redusointi eli pelkistäminen, klusterointi eli ryhmittely, jossa tiivistetään aiheen sisältö ja abstraktointi eli olennaisen tiedon erottelu kyselyn vastausten tuloksista (Tuomi ym. 2013, 108–111).

Eettisissä ja luotettavissa tutkimuksissa noudatetaan hyvää tieteellistä käytäntöä. Tällä tarkoitetaan sitä, että tutkija ei anna omien mielipiteidensä vaikuttaa tutkimustuloksiin, vaan tuo tulokset esille objektiivisesti. (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2015, 24.) Mielestäni kyselyn eettisyys ja luotettavuus toteutui, niin kuin piti. Keräsin aineiston anonyymisti, kuten lupasin ja kerroin kyselyyn osallistujille saatetekstissäni kyselyn tarkoituksen. Toin myös opinnäytetyössäni vastaukset esille juuri sellaisina, kuin ne olivat.

4 KYSELYN TULOKSET

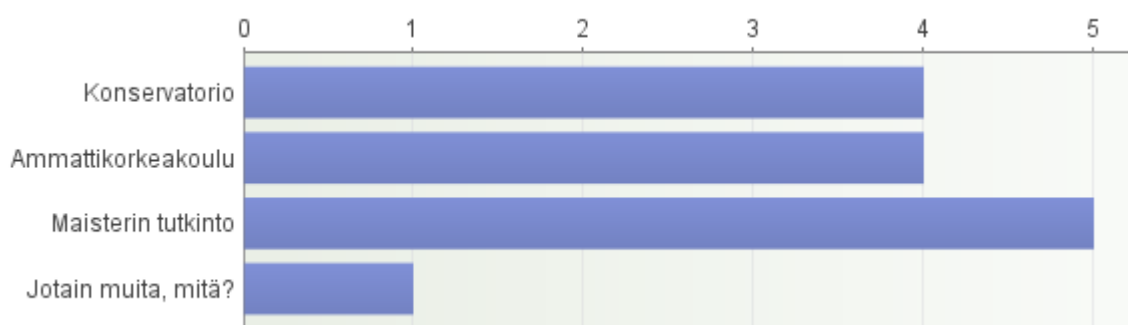
4.1 Kyselyyn vastanneiden taustatiedot

TAULUKKO 2. Kyselyyn vastanneiden ikäjakauma

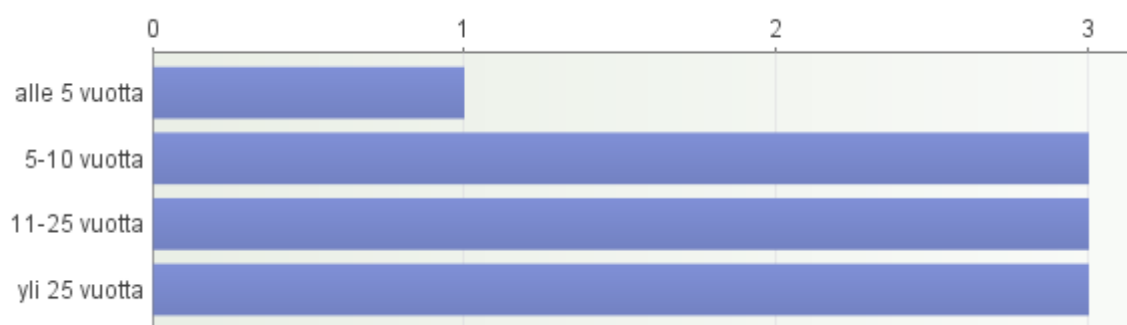

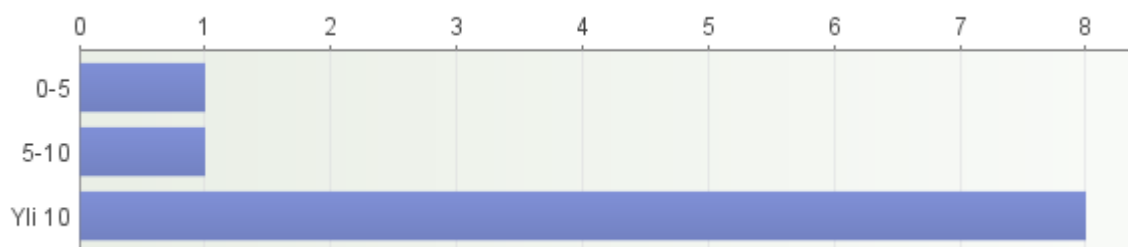
TAULUKKO 3. Kyselyyn vastanneiden koulutustausta

TAULUKKO 4. Kyselyyn vastanneiden työkokemus

TAULUKKO 5. Kyselyyn vastanneiden opettajien oppilaiden määrä

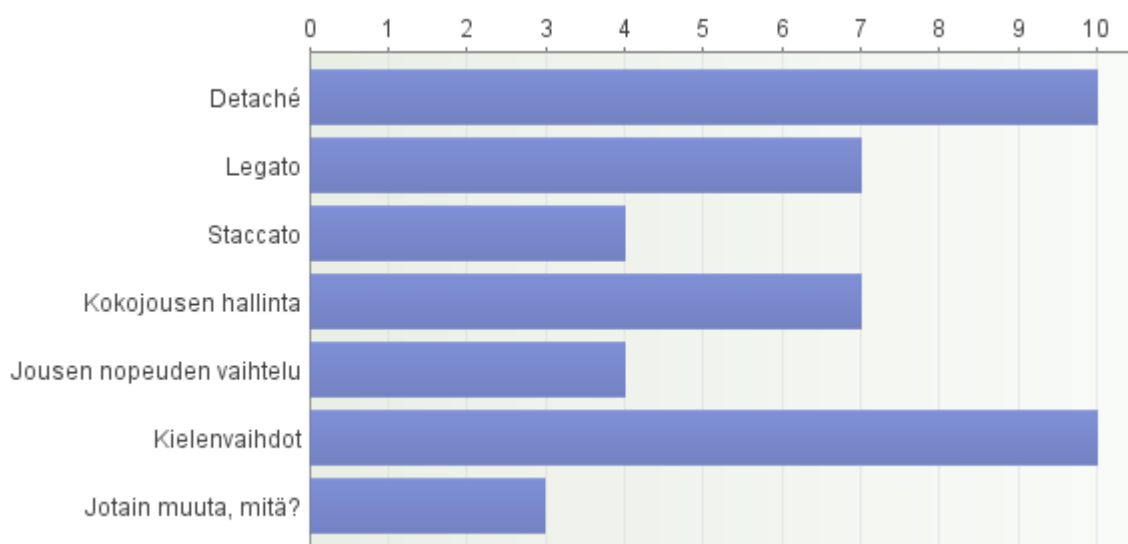

Kyselyyn vastanneiden taustatiedoista selvisi, että eniten joukossa oli keski-ikäisiä, joilla oli jo useampi vuosi työkokemusta takanaan. Kaikki vastaajista olivat korkeasti koulutettuja ja puolet olivat tehneet myös maisteriopinnot. Avoinnista vastauksista selvisi, että ainakin yhdellä oli koulutustaustallaan myös pedagogiset opinnot. Suurimmalla osalla vastaajista oli työkokemusta yli viisi vuotta ja oppilaita yli 10.

4.2 Vastaukset avoimiin ja monivalintakysymyksiin

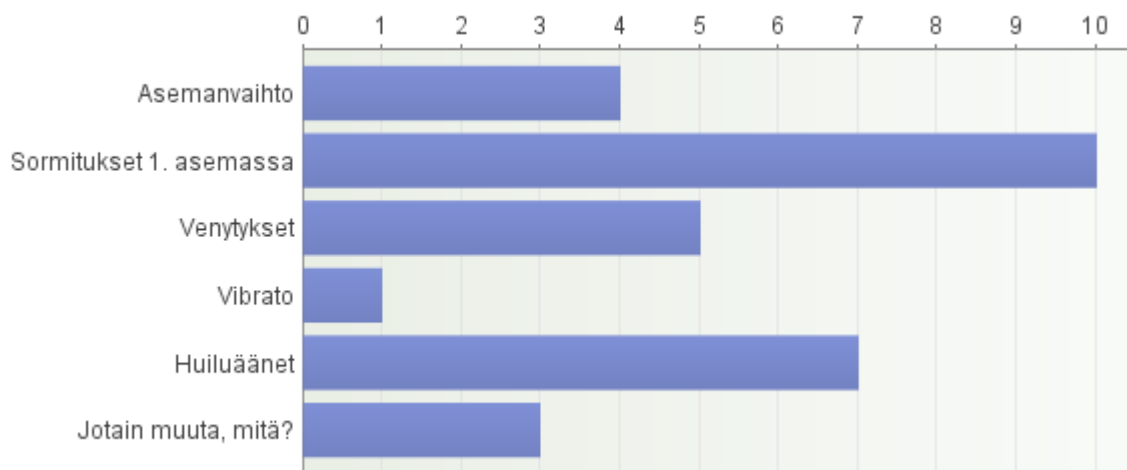
Kaiken kaikkiaan kyselyni sisälsi yhdeksän sellonsoiton alkeisopetukseen liittyvää kysymystä. Ensimmäisen monivalintakysymyksen alle liitin vielä kolme eri sellonsoiton käytännön opettamiseen liittyvää asiaa, jotka ovat; jousitekniikka, vasemman käden tekniikka sekä soittoasento ja äänenlaatu. Näistä vastaajilla oli mahdollisuus valita alkeisopetukseen sisältyviä tärkeimpiä osa-alueita. Jokaiseen monivalintakysymykseen liitin myös kohdan, johon oli mahdollista vastata omin sanoin, mikäli oli jotain lisättävää. Näin sain mielestäni varsin kattavasti kerättyä tietoa kysymistäni asioista.

Taulukko 6. Jousitekniikka

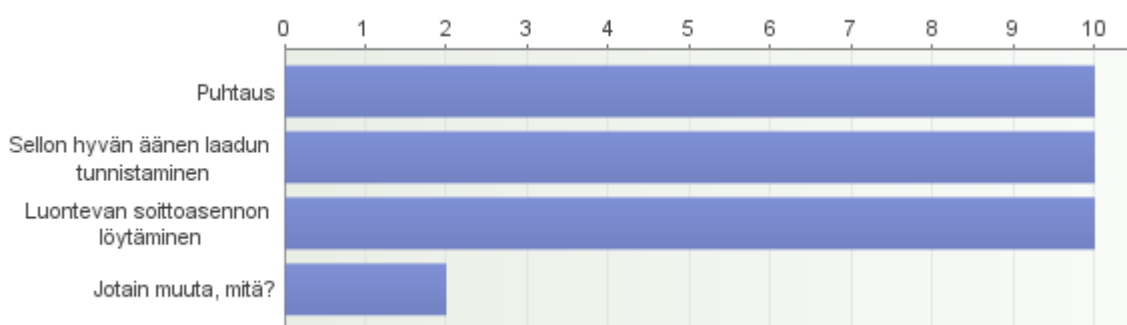
Jousitekniikassa kaikista tärkeimmäksi nousi Detache:n ja kielenvaihtojen opettaminen. Toiseksi tärkeimmäksi koettiin Legato ja kokojousen hallinta. Avoimissa vastauksissa tulivat esille "joustavan jousiotteen löytyminen ja vakiinnuttaminen", "Hyvä ote + ryhti, maadoitus ja koko kehon mukana oleminen." sekä "veto- ja työntöjouset."

Taulukko 7. Vasemman käden tekniikka

Vasemman käden tekniikan opettamisesta kaikki olivat yksimielisiä siitä, että sormitukset ensimmäisessä asemassa ovat tärkeitä. Yli puolet vastaajista piti myös huiluäänin tutustumista alkeisopetukseen kuuluvana asiana, joka hieman yllätti. Avoimissa vastauksissa mainittiin sormien pyöreästä asennosta, peukalon pehmeystä ja käden puristamisen minimoimisesta. Lisäksi tuotiin esille vasemman käden pizzicato-harjoitus neljännessä asemassa. Tämä tuli minulle uutena ja mielenkiintoisena ajatuksena.

Taulukko 8. Soittoasento ja äänenlaatu

Soittoasennon ja äänenlaadun opettamisesta oli vastaajilla kaikista eniten yksimielisyyttä. Tärkeimmiksi asioiksi koettiin nämä kolme asiaa; puhtaus, sellon hyvän äänenlaadun tunnistaminen ja luontevan sellonsoittoasennon löytäminen. Avoimiin vastauksiin oli lisätty vielä "äänen monipuolinen kuuntelu ja äänellisen mielikuvituksen kehittäminen" ja se, että opetellaan olemaan katsomatta sormiin ensimmäisessä asemassa ja soitetaan silmät kiinni.

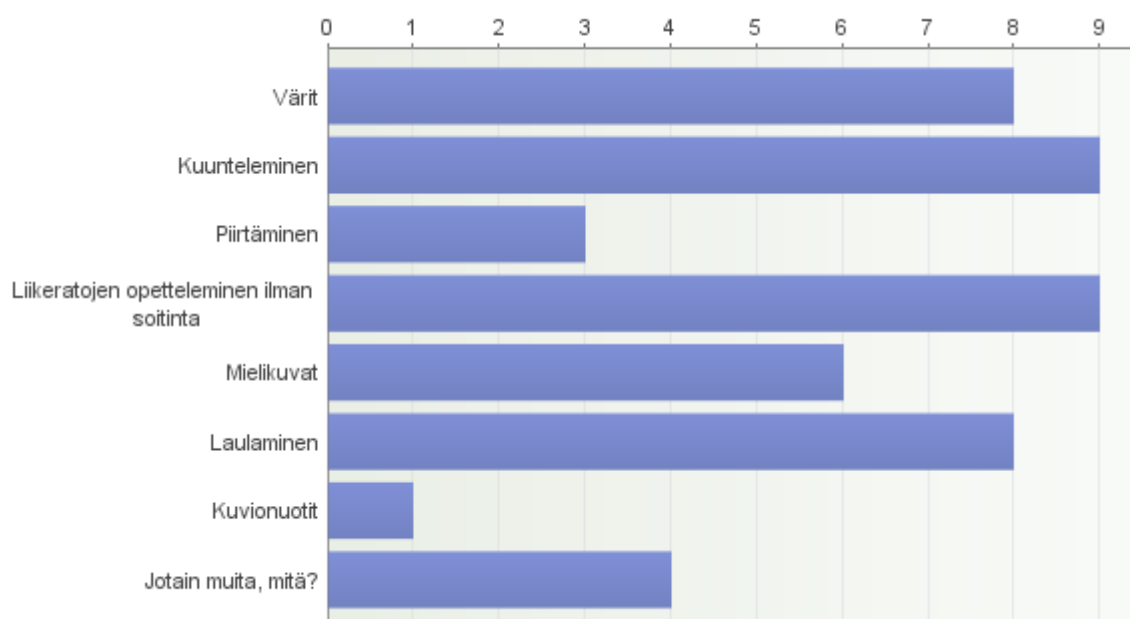
4.3 Ohjelmistoon liittyvät kysymykset ja opetuksen apumenetelmät

Ensimmäisessä avoimessa kysymyksessä (kysymys 8) pyysin opettajia luettelemaan kolme eniten käyttämäänsä sellokouluvihkoa. Tarkoitukseni oli tällä saada selville, millaisia vihkoja opettajat alkeisopetuksessaan mielellään käyttävät. Yli puolet vastaajista käyttivät opetuksessaan joko *Vivo sel-loa*, *Cello Time Joggers*-sarjaa tai molempia. Muita itselleni uusia tuttavuuksia olivat mm. Mary Cohen *Superstart cello A Complete Method for Beginner Cellists*, Maja Passchier *Abradacabra Cello*-sarja, Anrea Hozel-Rhomberg *Fidel-Max goes Cello*-sarja, Rick Mooneyn *Position Pieces for Cello*-sarja.

Kysymyksessä 9 opettajien tehtävänä oli luetella alkeisopetuksessa käyttämiään asteikko- ja etydivihkoja. Puolet vastaajista käytti Javas-Törmä asteikkovihkoa ja etydivihko, joka mainittiin eniten vastauksissa, oli S. Leen etydit. Muita vaihtoehtoja olivat esim. Dotzauer:in etydit, Jouko Paavolan asteikot, M. Mattinen: *Peikkometsän asteikot* ja Cohen *Superstudies*. Lisäksi osa opettajista käytti etydién sijaan mieluummin helppoja kappaleita tai lauluja, joissa opittava tekninen asia tulee esille.

10. kysymyksessä pyysin opettajia nimeämään kolme suosikkiaan alkeisopetussävellyksistä Yllättävää kyllä, tämä kysymys aiheutti keskimäärin eniten hajontaa vastauksissa. Osa vastaajista ei osannut päättää, osalla oli lempikappaleita, vaikka kuinka monta ja joku jätti vastaamatta. Tämä ei ollut siis ilmeisesti helppo kysymys, mutta pääsin siitä huolimatta tavoitteeseeni, eli sain tietää, millaiset alkeissävellykset on koettu toimiviksi. Monet sävellyksistä olivat omasta lapsuudesta tuttuja lasten lauluja kuten Tuiki, tuiki tähtönen, Aurinkolaulu ja Piippolan vaari.

Taulukko 9. Apumenetelmät

Monivalintakysymyksessä 11 vastaajat luettelivat erilaisia apumenetelmiä, joita käyttävät opetuksessaan. Yleisesti apumenetelmiä sellonsoiton opetuksessa käytettiin vastausten perusteella paljon. Eniten opetuksen tukena käytettiin kuuntelemista ja liikeratojen opettelemista ilman soitinta. Myös laulaminen ja värien käyttö osoittautuivat suosituksi. Avoimissa vastauksissa tuli esille hauskoja ja mielenkiintoisia juttuja, kuten; ”liikkuminen esim. marssien”, ”roolileikit, yhteissoitto, ulkoa soittaminen”, ”improvisointi kuvista tai tarinaa keksien, omien tarinoiden keksiminen”, magneettinuotit, rytmeihin ja sävellajeihin liittyvät pelikortit sekä kuvakortit, joiden avulla valitaan seuraavaksi soitettava kappale.

4.4 Muut alkeisopetukseen liittyvät asiat

Kysymyksessä 12 kysyin, minkä verran soittotunneilla opetetaan musiikinteoriaa ja millä tavalla? Jokainen vastaajista koki opettavansa teoriaa soittotunneilla ainakin jollain tavalla. Osalla oli hyvinkin tarkat säännöt, miten ja missä vaiheessa teoriaopetusta kuuluu antaa. Suurin osa vastaajista myös koki teoriaopetuksen erittäin tärkeäksi soitonopetuksen rinnalla. Ohessa muutamia konkreettisia esimerkkejä teorian opettamisen tavoista alkeisoppilaille, joita tuli esille avoimista vastauksista: nuottiarvoitusten tekeminen, solmisoiminen, nuottimuistipeli sekä improvisaatio- ja sävellyskokeilut.

Kysymys *Kuuluuko virityksen opettaminen alkeisopetukseen?* jakoi eniten mielipiteitä, mikä olikin kyllä odotettavissa. Osa vastasi, että virityksen opettaminen ei suoranaisesti kuulu alkeisopetukseen, eikä virityksen osaamista voi oppilaalta vaatia. Sen sijaan oppilasta voi osalistaa viritykseen ja opettaa kuuntelemaan puhtautta. Osa oli sitä mieltä, että viritystä voi heti alusta alkaen opettaa ja viritysmittari on siihen hyvä apu. Lisäksi virittämisen opettaminen riippui myös joidenkin mielestä oppilaan iästä.

Kysymys 14 oli: *Mitkä instrumenttiin liittyvät huoltamisasiat kuuluu opettaa alkeisoppilaille?* Tähän kysymykseen vastaukset olivat hyvin samankaltaisia. Tärkeintä vastausten perusteella oli opettaa oppilasta nimenomaan käsittelemään soitinta oikein. Sellon varovaiseen käsittelyyn kuuluu mm. soittimen ja jousen ottaminen pois kotelosta turvallisesti, sellon piikin laittaminen, jousen kiristys, löysäminen ja hartsaaminen sekä sellon kielten ja kopan puhdistaminen.

Viimeinen kysymys oli: *Missä vaiheessa yhteismusisoinnin opettaminen alkeisoppilaille on mielestäsi hyödyllistä, miksi?* Yhtä vastausta lukuun ottamatta kaikki olivat sitä mieltä, että yhteismusisointi on hyvä aloittaa mahdollisimman pian. Paljon tuli myös hyviä vinkkejä siitä, milloin kannattaa tarkalleen aloittaa ja miten. Monet olivat ehdottomasti sitä mieltä, että heti, sillä se auttaa oppilasta pääsemään hyvin alkuun ja on mielekkäämpää, kun kappaleet ovat vielä alussa sen verran yksinkertaisia. Lisäksi yhteismusisoinnista voi saada vertaistukea osallistumalla ryhmään saman ikäisten soittajien kanssa.

5 TOIMINTAOHJE SELLONSOITON ALKEISOPETUKSEN ALOITTAMISEEN

Kyselyn tulosten ja tutustumieni kirjallisten pohjalta syntyi johtopäätöksiä siitä, kuinka aloittele-
van sellonsoiton opettajan kannattaisi aloittaa alkeiden opettaminen käytännössä. Opinnäytetyön
laajuuden huomioiden, päätin laatia loppuun toimintaohjeen sellonsoiton alkeisopetuksen aloittami-
sesta. Tulevaisuudessa voin halutessani jatkaa toimintaohjeen tekemisestä seuraavalle asteelle ja
laatia sellonsoiton alkeisopettamiseen liittyvän oppaan.

<p>Mikäli opetat jonkinlaisessa oppilaitoksessa, selvitä opetussuunnitelmavaatimukset.</p>	<p>Tutustu ajatuksella soittomateriaaleihin etukäteen.</p>
<p>Esimerkki ensimmäisen tunnin sisällöistä:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Soittimeen tutustuminen; soittimen ja jousen osat • Soittimen ja jousen käsittely • Soittimen eri mahdollisuuksien esille tuominen • Oppilaan mielenkiinnon herättäminen 	<p>Aluksi soittamista lähinnä näppäillen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sormien painaminen kielelle • Sormitukset • Äänten opetteleminen oppilaan iän mukaan
<p>Lisänä erilaiset jousiharjoitteet soittimella ja ilman:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Miten josta pidetään kädessä • Erilaiset leikit ja mielikuvaharjoitukset • Liikeratojen opetteleminen • Tavoitellaan laadukasta soivaa ääntä heti, kun jousi alkaa pysyä kädessä. 	<p>Soittoasentoon liittyvät asiat: ergonomia, luonnollisuus, tarkkuus</p>
<p>Musiikin teorian alkeiden opettaminen tavalla, joka tukee oppilaan soittamista.</p>	<p>Oppilaan aktivointi ja kannustaminen improvisointiin ja omien sävellysten tekemiseen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.</p>

6 YHTEENVETO/POHDINTA

Opinnäytetyöni kehityskulku on ollut vaiheikasta ja työni aihe sekä sen rajaus ovat tekeytyneet koko opinnäytetyöprosessin ajan. Mielenkiintoisinta ja ehkä myös helpointa oli tutustua sellonsoiton alkeismateriaaleihin sekä laatia ja toteuttaa kyselytutkimus sellonsoiton opettajille. Koska opinnäytetyöni sisältää vain murto-osan olemassa olevista selkokouluvihkoista, niin etsintäni tulee varmasti niiden osalta vielä jatkumaan. Lähtökohtani ovat kuitenkin jo tältä osin paremmat, kuin ennen.

Mielestäni kyselyn tavoitteet toteutuivat, sillä sain vastauksia, jotka tukevat ja auttavat minua muodostamaan käsitystäni siitä, millainen sellonsoiton opettaja haluan olla. Sain kyselyn vastauksista mm. uusia ideoita siihen, miten opettaa asioita alkeisoppilaille ja lisää nuottimateriaaliehtotuksia. Lisäksi sain vihiä siitä, mitä minulta sellonsoiton opettajana tulevaisuudessa käytännössä odotetaan.

Suurin yllätys kyselyn tuloksissa oli huomata, miten yhtenäisiä vastaukset alkeisopetusta koskeviin kysymyksiin lopulta olivat vastaajien ikäeroista ja kokemuksista huolimatta. Alkeisopetukseen on yhtä lailla olemassa tiettyjä asioita, joita jokaisen opetukseen pitäisi kuulua opetussuunnitelmasta riippumatta. Opetustavat ja niiden toteuttaminen voivat sen sijaan olla hyvin erilaisia. Tämä tuli hyvin esille etenkin kyselyn avoimista vastauksista.

Opinnäytetyön kirjallisen raportin laatiminen ja sen viimeisteleminen kieliasultaan viimeistellyyn muotoon koneelle on ollut minulle kaikista haastavinta. Lisäksi opinnäytetyön aikataulutuksessa oli omalta osalta hieman hankaluuksia, mutta onneksi sain kirittyä opinnäytetyön palautuksen lopulliseen määräaikaan. Opinnäytetyöni saavutuksena pidän sitä, että sain hyvin lisätietoa sellonsoiton alkeisopetuksen käytäntöihin liittyen. Lisäksi opin tekemään kyselytutkimuksen Webropol-ohjelmalla ja tuottamaan pitkäjänteisen kirjoitustyön jälkeen asiallista tekstiä. Kaiken kaikkiaan olen opinnäytetyöni lopputulokseen hyvin tyytyväinen. Matkani taitavaksi sellonsoiton opettajaksi on vasta alussa, mutta uskon saaneeni tästä opinnäytetyöstä hyvät eväät tulevaisuutta varten.

LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT

Painetut lähteet

HEIKKILÄ, T. 2014. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita

HIRSJÄRVI, S., REMES, P., SAJAVAARA, P. 2015. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi

JUNTUNEN, M-L., NIKKANEN, H. M., WESTERLUND, H. 2013. Musiikkikasvattaja – Kohti reflektiivistä käytäntöä. Jyväskylä: PS-kustannus

RUOKONEN, I. 2016. Esi- ja alkuopetuksen Musiikin Didaktiikka. FINN LECTURA

SUZUKI, S. HELKALA-KOIVISTO, S suom. 2000. Rakkaudella kasvatettu – Tie luonnolliseen oppimiseen musiikkikasvatuksessa. Tampere: Vihreälinja Oy

TUOMI, J. ja SARAJÄRVI, A. 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Vantaa: Tammi

Király, S.2012. Computer-Aided Ear-training A Contemporary Approach to Kodály`s Music Educational Philosophy. Helsinki: Unigrafia Helsinki

.

Nuottimateriaali

BLACKWELL, K. BLACKWELL D. Cello Time Joggers a first book of very easy pieces for cello. Oxford University Press

NORAS, A. 1974. Sellokoulu I. Helsinki: FAZER

SALO, H-M. SILVENNOINEN, A. 2016. Vivo sello. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy

SUZUKI, S. 1978, 2007, 2014. Suzuki cello school volume 1 cello part revised edition. USA: SUMMY-BIRCHARD INC.

Internet lähteet

MÄKINEN, A. 2010. Opinnäytetyö: Matkalla opettajasta Suzuki-opettajaksi. Viitattu 30.4.2019. Saatavilla: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/14812/Matkalla.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Opetushallitus (OPH) 2017: Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017. Määräykset ja ohjeet 2017:11a. Viitattu 6.5.2019. Saatavissa: https://www.oph.fi/download/186920_Taiteen_perusopetuksen_laajan_oppimaaran_opetussuunnitelman_perusteet_2017.pdf

Suomen musiikkioppilaitosten liitto ry (SML) 2005 a: Sello – Tasosuoritusten sisällöt ja arvioinnin perusteet. Viitattu 25.11.2018. Saatavilla: <https://drive.google.com/drive/folders/0BwPy3NTmXxqQSDIEdzlXY2Z6WUE>

Suomen musiikkioppilaitosten liitto ry (SML) 2005 b: Sellon ohjelmistoluettelo. Viitattu 25.11.2018. Saatavilla: <https://drive.google.com/drive/folders/0BwPy3NTmXxqQVGJxQWp5YWU0NkE>

Suomen musiikkioppilaitosten liitto ry (SML) 2005 c: Esimerkki sellon asteikkosoitosta. Viitattu 25.11.2018. Saatavilla: <https://drive.google.com/drive/folders/0BwPy3NTmXxqQOHg0WI9oV0Z3MVk>

LIITTEET

Liite 1: SELLO – tasosuoritusten sisällöt ja arvioinnin perusteet/Perustaso 1

Liite 2: Sellon ohjelmistoluettelo/harjoitusaineistoa ja ohjelmistoa

Liite 3: Kysely sellonsoiton alkeisopetuksen sisällöistä

Liite 4: Saateksti kyselylle

SELLO – TASOSUORITUSTEN SISÄLLÖT JA ARVIOINNIN PERUSTEET/PERUSTASO 1

Perustaso 1

YLEISET TAVOITTEET

Oppilas:

- löytää luontevan soittotavan
- oppii lukemaan helppoa nuottitekstiä
- oppii harjoittelun peruselementtejä: mm. säännöllisyyttä, monipuolisuutta ja itsenäisyyttä
- oppii soittimensa äänenmuodostusta, artikulointia
- oppii tarkkailemaan sävelpuhtautta
- oppii tarkkailemaan sointia ja saa valmiuksia seuraaviin:
  - jousitekniikkaa: detaché, legato, martelé, koko jousen hallinta, jousen nopeuden vaihtelu, kielenvaihdot
  - vasemman käden soittotekniikkaa: eri sormiryhmittelyt, venytykset, huiluäänet
- kykenee tuomaan esiin kappaleen luonnetta ja tunnelmaa
- saa valmiuksia uusien sävellysten oppimiseen
- saa valmiuksia ulkoa soittamiseen ja kuulonvaraiseen oppimiseen
- saa valmiuksia yksinkertaisten musiikillisten rakenteiden hahmottamiseen
- saa ohjausta esiintymiskäyttäytymiseen
- saa kokemusta esiintymistilanteista
- saa valmiuksia yhteismusisointiin
- rohkaistuu improvisoimaan ja säveltämään
- kiinnostuu musiikin kuuntelemisesta
- osaa pitää hyvää huolta soittimesta

SISÄLTÖ

- Duuri- ja molliasteikkoja murtokolmisointuineen. Asteikkoja soitetaan oppilaitoksessa sovittavien ainekohtaisten käytänteiden mukaan siten, että ne tukevat oppilaan kehittymistä ja huomioivat instrumentin erityispiirteet.
- Tekniikan eri osa-alueita harjoitettavia etydejä tai etydinomaisia kappaleita.
- Helppoja säestyksellisiä kappaleita ja soolosävellyksiä, jotka edustavat eri tyyliä ja tyylikausia sekä ovat tempoiltaan ja tunnelmiltaan erilaisia. Vasemman käden liikkeet ovat suppealla alalla.
- Suomalaista musiikkia.
- Aikamme musiikkia.
- Prima vista –soittoa.
- Yhteismusisointia.
- Musiikin luomista, improvisointia ja säveltämistä oppilaan ja opettajan yhdessä niin sopiessa.

SUORITUS

- Kaksi erityylistä pienimuotoista sävellystä, jotka ovat eri sävellajeissa.
- Etydi, etydinomainen kappale tai sooloteos.
- Valmisteltuja asteikkoja murtokolmisointuineen lautakunnan valinnan mukaan.
- Helppo prima vista –tehtävä.
- On suositeltavaa, että ohjelma sisältää yhteismusisointia.
- Oppilaalla on mahdollisuus myös improvisointiin tai oman sävellyksen esittämiseen.
- Tasosuoritus suositellaan arvioitavaksi sanalla suoritettu tai uusittava.

(Lähde SML 2005 a, 4)

SELLON OHJEMISTOLUETTELO/HARJOITUSAINEISTOA JA OHJELMISTOA

PERUSTASO 1

Harjoituksia ja etydejä

Sellokouluja

Davidov K J Skola igri na violontseli Moskova 1959

Dotzauer Violoncello Schule, Band I Peters 5962 a

Foström Sellokoulu Westerlund

Grümmer P Die Grundlage des Violoncellospiels Bote & Bock

Hirzell Violoncelloschule I, Erste Lage Bärenreiter

Lee S Melodische und progressive Übungen Schott

Miedlar M Szkola na wiolonczele czezc I Polskie Zudawnictwo

Noras A Sellokoulu Fazer

Prehn H Violoncelloskola Stockholm

Pullinen V Sellokoulu Fazer

Sapoznikov Skola igri na violontseli Izdatestvo Muzika,

Sprilozeniem klavira Moskova 1973

Etydejä, asteikkoja ja harjoituksia

Cossmann Violoncello-Studien Schott 964

Dotzauer Violoncello-Etüden I Peters

Feuillard Tägliche Übungen für Violoncello Schott 1117

Lee S Vierzig leichte Etüden Schott 968

Lee S Zwölf melodische Etüden op. 113 Schott 969

Marderovski L Gammi I aperdzio dlja violontseli Moskova 1954

Paavola J Asteikkokoulu sellonsoiton opiskelijoille SML

Sapoznikov R Krestomatija pedagogitseskavo Muzika, Moskova 1969

repertuara dlja violontseli

Vyipusk I tsast vtaraja

Sevcik-Wilkomirski Cwiczenia na prawa reke na wiolonczele PWM

Wilkomirski Tonleiter und Passagen für Violoncello PWM

Sävellyksiä

Breval-Ruyssen Concertino no 5 (1. asemassa)

Toim. Alte Meisterweisen für junge Cellisten Schott 2384

Toim. Alter Meister für junge Spieler Schott 983

Bach For the Cello: Ten Pieces in the First Position Schirmer

Hajdu-Mihály Magyar Guermekdalok Edition Musica, Budapest

(Hungarian Children's Song)

Hindemith Drei leichte Stücke Schott

Linde H-P Erstes Zusammenspiel, zwölf Litolf 5401

Sehr leichte Duette

Pejtsik-Lenguel Violoncello Music I, II Ed. Musica, Budapest

Sapoznikov R Krestomatija pedagogistseskavo Muzika, Moskova 1967
repertuiara dlja violontseli.

3

Vyipusk I tsast pervaja

Ticciati N Twelve Concert Pieces for the Oxford Univ. Press
First-Year Cellist

Tortelier P Thje Tortelier Cello Books 1-2 Chester

Trew A Primary Pieces for Violoncello Oxford Univ. Press
Classes Books I, II

Toim. Leichte Stücke und Lieder Peters 5705

Russischer and sowjetischer Komponisten für
Violoncello und Klavier

Toim. Klassische Stücke für den Anfang, Heft I Schott 4918

Toim. Cello Solos: Everybody's Favourite Jay Arnold Edition Series no 40

Toim. Gordonkamuzika: Violoncellomusik Ed. Musica Budapest
für Anfänger "

(SML 2005 b, 2-3)

Perustaso 1

- Duuri- ja molliasteikkoja murtokolmisointuineen.

Asteikot soitetaan joko yksi- tai kaksioktaavisina, esim. C-, G-, D- ja
F-duuri sekä d-, g- ja a-molli.

Molliasteikot voidaan soittaa joko luonnollisina tai melodisina.

Murtokolmisoinnut soitetaan käännöksineen (5-3, 6, 6-4).

(SML 2005 c)

Kysely sellonsoiton alkeisopetuksen sisällöistä

Alkeisopetuksella tarkoitetaan tässä kyselyssä pääasiassa 1.vuoden opintoja.

1. Ikä

- Alle 25
- 25-35
- 36-50
- Yli 50

2. Koulutustausta, voit valita useita.

- Konservatorio
- Ammattikorkeakoulu
- Maisterin tutkinto
- Jotain muita, mitä?
_____

3. Työkokemus

- alle 5 vuotta
- 5-10 vuotta
- 11-25 vuotta
- yli 25 vuotta

4. Oppilaiden määrä

- 0-5
- 5-10
- Yli 10

Mitä asioita sellonsoiton alkeisopetukseen mielestäsi kuuluu? Voit valita useita vaihtoehtoja.

5. Jousitekniikka

- Detaché
- Legato
- Staccato
- Kokojousten hallinta
- Jousten nopeuden vaihtelu
- Kielenvaihdot
- Jotain muuta, mitä?

---

6. Vasemman käden tekniikka

- Asemanvaihto
- Sormitukset 1. asemassa
- Venytykset
- Vibrato
- Huiluäänet
- Jotain muuta, mitä?

---

7. Soittoasento ja äänenlaatu

- Puhtaus
- Sellon hyvän äänen laadun tunnistaminen
- Luontevan soittoasennon löytäminen
- Jotain muuta, mitä?

---

8. Luettele kolme eniten käyttämääsi sellokouluvihkoa.

---

9. Mitkä ovat eniten käyttämiäsi asteikko- ja etydivihkoja alkeisoppilaille?

---

10. Luettele kolme suosikki alkeisopetussävellystä, joita käytät opetuksessasi.

Käytätkö opetuksesi tukena jotain apumenetelmiä? Voit valita useita vaihtoehtoja.

11. Apumenetelmävaihtoehtoja

- Värit
- Kuunteleminen
- Piirtäminen
- Liikeratojen opetteleminen ilman soitinta
- Mielikuvat
- Laulaminen
- Kuvionuotit
- Jotain muita, mitä?
_____

12. Minkä verran opetat soittotuntien aikana musiikinteoriaa, millä tavalla?

---

13. Kuuluuko virityksen opettaminen alkeisopetukseen? Kyllä vai ei, perustele vastauksesi.

---

14. Mitkä instrumenttiin liittyvät huoltamisasiat kuuluu opettaa alkeisoppilaalle?

---

15. Missä vaiheessa yhteismusisoinnin opettaminen alkeisoppilaille on mielestäsi hyödyllistä? Miksi?

Liite 4

Saateteksti kyselylle

Hyvä vastaanottaja,

Kutsun sinut mukaan vastaamaan opinnäytetyönäni toteutettavaan sellonsoiton alkeisopetusta käsittelevään kyselytutkimukseen.

Olen Savonia-ammattikorkeakoulun opiskelija ja valmistun ensi keväänä 2019 musiikkipedagogiksi (AMK), sellonsoiton opettajaksi. Teen opinnäytetyötä aiheesta "Käytännön ohjeita aloittelevalle sellonsoiton opettajalle". Opinnäytetyöhöni sisältyy kysely, jolla kerään tietoa sellonsoiton alkeisopetuksesta. Kysely on suunnattu sellonsoiton alkeisopetuksen parissa työskenteleville opettajille.

Kyselyn täyttämiseen menee aikaa noin 10-15 minuuttia. Vastaukset käsittelem anonyymisti. Toivon kyselyyn osallistujien vastaavan kysymyksiin omien mielipiteidensä mukaisesti. Vastaamisaikaa on 30.11.2018 saakka. Jos et pysty osallistumaan, ilmoitathan minulle mahdollisimman pian.

Tästä linkistä pääset vastaamaan kyselyyn:

Otathan yhteyttä, jos sinulle tulee kysyttävää kyselyyn liittyen.

Ystävällisin terveisin Saara Hopia

puh: 0400 606 837

sähköposti: saara.hopia@edu.savonia.fi